

ANA BOLAVA
PRE POPLAVE

NASLOV ORIGINALA

**ANNA BOLAVÁ
PŘED POVODNÍ**

COPYRIGHT © ANNA BOLAVÁ, 2020

PŘED POVODNÍ

**FIRST PUBLISHED IN 2020 BY EUROMEDIA GROUP, A.S. - ODEON,
NÁDRAŽNÍ 896/30, 150 00 PRAHA 5**

Izdavač:

Imprimatur d.o.o.

Miše Stupara 4

Banja Luka

info@imprimatur.ba

Za izdavača: Boris Maksimović

Lektura: Sonja Lero Maksimović

Dizajn korica: Damir Omić

Grafička priprema: Sonja Lero Maksimović

Štampa: Markos Design & Print Studio

Za štampariju: Igor Jakovljević

Tiraž: 500

Godina: 2022.

ISBN: 978-99976-53-21-5

Izdavanje ove knjige finansijski je podržalo
Ministarstvo kulture Češke Republike.

Ana Bolava

PRE
POPLAVE

Prevela:
Milka Kovačević

Rekama i njenim stvorenjima

(...) To dno stara Strnadova dobro pozna je. Upravo tamo je sa svojim tadašnjim dragim napravila svoju vanbračnu ćerku. Tada je izdržala i nekoliko minuta bez disanja... Vreme nije igralo nikakvu ulogu, svet se zaustavio i plovio u jednom ogromnom kristalnom balonu kakve imaju vodeni paukovi prilepljene na svoja leđa. Tada je još uvek imalo smisla preko dana spavati, a noću bežati od kuće, život je bio ispunjen čežnjom i otkrivanjem, naivnim poverenjem do kraja. Ali kad se Alžbjeta porodila, više nije dolazila noću da se kupa. U naručju je držala dete koje plače i marširala je s njim po kući razmišljajući šta radi pogrešno. Zašto to stvorenje s ogromnim zelenim očima ne može ničim utišati? Šta mu fali?...

(Ka dnu, str. 192–193)

ZAVRŠETAK PRVI

BLIŽI SE PONOĆ, a grad ubrzano diše. Napuklo korito reke deli ga na dva dela. Na sigurniji gornji deo i donji, beživotan i potopljen. Delovi grada koji se nalaze uz reku su evakuisani, a prognoza vremena za narednih nekoliko sati ne obećava povoljan ishod. Nad planinama se nadvijaju koluti oblačnosti koji će se sledeći spustiti. Koliko brzo i gde mnogima ne da mira. Predveče je reka bila silna i mutna, izlivala se do livada i pragova vikendica. Sada su već stolice, koje niko nije podigao na sto, okružene gomilom prljave vode. A i taj mrkli mrak u ljudima koji gledaju kroz prozor svoje zgrade na brdu budi strah. Neobično svetlo koje menja oblike zgrada i predmeta pada na donji deo Rečovica kao kazna. Gusti, uskovitlani vazduh sa primesama blata, ovako ne treba da izgleda topla majaska noć. Najbolja prilika da nosite roze džemper sa kosim čipkanim izrezom.

Svi kojima je bio poklonjen i koji su ga probali bili su u pravu. Džemper je lep, udoban, gotovo savršen. Samo što grebe grlo. Zbog te, na prvi pogled neprimetne sitnice, njegova egzistencija

je beskorisna. Niko ne mari za taj roze dragulj. Kada bi ga voda tokom noći odnela, nikome ne bi nedostajao. Pre pola godine na njemu je visila etiketa s visokom cenom, da bi zatim bila pažljivo skinuta i predmet je postao božićni poklon. Nepoželjan i neprijatan. Baš sada dolazi njegovih pet minuta. U vili pored reke biće dobar za čišćenje. Osoba koja se u mraku nalazi u tuđoj spavaćoj sobi skine sa sebe oznojenu majicu i duboko udahne. Mora da se smiri, u protivnom neće završiti zadatak. Uzima roze džemperić, koji je nemarno bačen preko stolice, i ponjuši ga. Miriše drugačije. Više ne na novo, ali ni na nešto trulo ili ribu, kako bi se očekivalo. Taj miris je na nešto podseća. Nešto iz starih dana, kada je svet još uvek imala na okupu. Ali samo na tren, brzo je to prolazi, nema vremena o tome da razmišlja. Šta je to tamo ona devojčica radila? Otkad riba miriše na čoveka? Nekoliko probnih pokreta i ivica roze džemperića se starijoj ženi zabije u grlo. Boli je, ali ona taj osećaj pozdravlja. Barem zna zašto je ovde. Samo neka joj dođe i neka je sve to njeno. Niko ne treba da prezire njene poklone. Nijedan čovek, a kamoli ljigava nakaza uhvaćena u drvenom sanduku dole u podrumu. Možda u svojoj zamci otvara oči i zove reku upomoć. Tako brzo dok je još noć. Dok su ljudi još uvek opsednuti svojim strahovima i ne reše napuštenu kuću na pragu sledeće poplave.

DEO PRVI

1. Dolazak doktorke Borski

DOKTORKA BORSKI PAŽLJIVO silazi iz voza koji se malopre zaustavio na stanici u Rečovicama. Ukočena je od dugog puta i pomalo pospana, ali konačno je stigla. Na peronu je zapahne sveži, prolećni vetar i ona ga mora duboko udahnuti. Na trenutak sklopi oči. Sloboda i hladnoća uvlače polako energiju u njeno telo. Naravno, s doktorkom je doputovao i njen ogromni kožni kofer pun medikamenata, ali s njim se dobrovoljno bori vodič, na kojeg je starija gospođa tokom putovanja ostavila utisak. Konačno je napolju i teški kofer, a voz može da nastavi dalje.

Ratka Borski je velegradska ptica koja se većinu života gnezdi na jednom mestu. Danas je, posle nekoliko godina, prvi put putovala i uzbuđena je! Obožava železnicu. Mogla je sebe da poštedi svih tih čekanja i nezgodnih presedanja da je izabrala da putuje autobusom. Samo što njoj, isto kao i devedeset posto njenih psihički labilnih pacijenata, prija putovanje po šinama. Mogućnost pristupa toaletu bilo kakvih higijenskih uslova ne može da

se plati. A uz to i atmosfera na seoskim stanicama. Stare informativne table, odbrojavanje očekivanih minuta kašnjenja. Fini ljudi spremni da vuku njen ogromni kofer. Doktorica je svakog nagradila toplim osmehom, za koji zna da svaka vrata širom otvara. Ratku svi moraju da vole. Ima poseban šarm, prirodno uliva poverenje i bez imalo truda prisvaja simpatije svoje okoline. Uključujući i pomalo nervoznog mladog muškarca koji je danas došao na stanicu po nju.

„Konačno se vidimo, gospodine Vavra!”, pruža mu doktorica ruku i celog da obgrli osmehom.

„Jarda”, uzvraća gospodin Vavra poseti čvrstim stiskom i odmah preuzima ogromni kofer. „Dobro došli.”

„Putovanje vozom je čarobno!”, širi doktorica Borski veselo ruke i ponovo duboko udahne. Zatim se nasmeje, gotovo sa željom da se vrti u krug. Uveliko su na peronu sami, ostali putnici su se bez mnogo buke razišli. Jarda Vavra sa interesovanjem posmatra tu malu, zdepastu osobu u suknji i sakou. Ne razume šta je čarobno u celodnevnom truckanju u zagušljivom kupeu, ali se sa doktoricom, koja važi za ime u oblasti psihijatrije, neće raspravljati. Pored toga, mora da vodi računa o njenom prtljagu. Prastari kofer je težak oko pedeset kila, a njegovi škripavi točkići svakim okretom zovu upomoć. Staza od železničke stanice do parkinga posuta je grubim šljunkom, tako da mora pažljivo da rukuje teretom koji mu je poveren.

„Jedva sam dočekala sveži vazduh”, namiguje doktorica Borski svom novom vodiču.

„Onda dišite brzo, možda uskoro počne da vas guši...”, izusti Jarda, ali odmah zatim odmahne rukom na izgovoreno. Ako poseta želi, sama će to saznati.

„Zar nećemo malo prošetati?”, začu se neočekivano pitanje kod njihovog auta. Mladi Vavra podigne obrve i pomisli na najteži kofer koji je u životu video. Ne želi da podučava doktorku odmah u prvim minutama, ali istovremeno, njen entuzijazam će morati čvrsto da se uskladi u koordinate do kojih ju je voz doveo.

„Predlažem da stvari odnesemo kući, a da se uveče prošetamo.”

Ratka Borski ne prestaje da se smeje. Pristaje na sve. I neopaženo promatra tog jakog mladog muškarca, koji se nekoliko nedelja nije obrijao. Navikla je da ljude testira čim izgovore prve rečenice i mora sebi priznati da se raduje društvu gospodina Vavra. Sviđa joj se i ne čudi je što je čak i ta sirota duša Hane Strnadove, tvrda i osušena kao uginula riba na suncu, primetila to i počela da stvara pozitivan osećaj.

„Ovo je vaš auto? Nikad se u kombiju nisam vozila!”

„Svideće vam se.” *Kao i svakom od vas...*

Starija dama sedi na suvozačevom sedištu, na istom mestu kao i njena doskorašnja pacijentkinja Hana, pokušavajući da veže pojas. Ne može da pogodi otvor, ali vozač je u pripravnosti. Nemoguće je ne primetiti njegove ruke, koje samouvereno drže volan. Gotovo na svim prstima ima krvave ogrebotine.

„Orezivao sam žbunje kod mame.” Čak ni Jardi ne promiču doktorkini pogledi. I on se u ljude razume. Iako ih ne svrstava u kategorije sa stručnim nazivima, o komplikovanosti međuljudskih odnosa zna sve. Testiraće i svoju posetu, a čim Haninu doktorku proveri, poveriće joj težak zadatak. Sada zajedno ćutke prolaze gradom, nad kojim se spušta suton. Ratka se oseća kao u snu. Šta tu zapravo radi? Posle toliko godina uspela je i ona sama da kaže *ne* i odlučila da odabere gde će na odmor u poslednjoj trećini svog života. Profesionalna deformacija će je, doduše, pratiti na svakom koraku, ali na kraju krajeva, ipak je čula poziv upomoć! Začulo se iz daljine, baš u pravi čas. Da li će njen stari slučaj Strnadov biti rešen ostaje da vidi.

„Nije mnogo velik, ali bolje je i ovo nego da živiš sa majkom u četrdesetj”, otvara Jarda vrata svog stana i poziva doktorku da uđe. *Drugi put u deset minuta spominje svoju majku.*

„Ni ja ne živim u dvospratnoj vili s pogledom na reku”, izgovara doktorka Borski u uskom, mračnom hodniku.

Dvospratna vila s pogledom na reku... Ko bi to želeo?

Doktorka primeti Jardin uzdah, a pomen reke je ozlovolji. Ceo život gura nos u tuđe stvari, pa čak ni to ne može drugačije. U osnovnoj školi je bila najpametniji đak i odmah u prvom razredu, tokom časa na kom su učili pisanje velikog slova D, znala je da će se razred zavaditi. Bilo je dovoljno da posmatra ponašanje ljudi i da mnogo čita. Dija-gnoze im je izmišljala. U većini slučajeva tačne, a

to se ponavljalo iz dana u dan. U privatnom životu njeno oštro oko nije joj mnogo toga dobrog donelo, ali tokom svoje profesionalne karijere na klinici, a kasnije privatnoj ordinaciji, uspjela je da pomogne gomili patološki deformisanih duša.

„Vaša soba je ovde.” Jarđa prolazi s koferom pored frižidera i cipelarnika ka zadnjoj prostoriji, koju je pripremio za boravak gosta.

„Srediću se i onda možemo odmah da krenemo”, zatvara starija gospođa za sobom vrata, iza kojih širi svoju teritoriju otvaranjem kofera.

„Naravno”, seda Jarđa u fotelju u dnevnoj sobi. Dosta mu je posla za celu nedelju, i u pilani i u radionici, najradije bi legao i spavao. Baš to sad želi. Svaki dan vuče teške balvane i na sve to pravi klupe za ceo grad, da na kraju dana ne bi mogao da se pomeri i da bi iscrpljeno telo, čim se spusti na krevet, utonulo u dubok san. Da ništa ne bi znalo. Da se ne bi mučilo. Ali današnji dan još nije gotov. Dok se doktorka presvlači, Jarđa proverava telefon. Ne raduje se porukama koje su mu pristigle u poslednjih pola sata. Zašto probleme drugih mora da rešava baš on? Iz zadnje sobe čuje se prigušeno udaranje, možda pomeranje nameštaja, ali pre će biti otvaranje raznih džepova i pregrada kofera, koji se u takvoj razmeri već četrdeset godina ne proizvodi. Doktorka Borski se pažljivo priprema za večernji pohod na nešto za jelo, a vrata njene sobe se otvoriše u trenutku kad se njen domaćin počeo klatiti u fotelji. Kada preplašeno otvori oči, ugleda je. Izmišljenu, pomoćnu ruku koja treba da spase njegov nesrećni, upropašćeni život. Ona stoji

naspram njega s tim svojim nametljivim osmehom na licu, u suknji i prolećnom sakou sa upečatljivim brošem i sa crvenim draguljima na reveru.

„Idemo?”

„Lepo ste se obukli.”

„Izvinite što mi je toliko trebalo, tražila sam cipele”, izgovori doktorka ne zadržavajući se i pre-mesti se u hodnik blizu vrata.

„Slušajte...”, skoči Jarda iz fotelje i požuri za njom. Ni sam se nije presvukao, niti je to imao u planu.

„U Rečovicama nema mnogo otmenih restorana...”, objašnjava on na stepenicama. „U stvari, ne postoji nijedan.”

„Nemate nijedan restoran?”, doktorka konačno uspori i pogleda Jardu pravo u oči.

„Postoji kafana gde spremaju obroke, ali se zatvorila još u šest. Imamo i pivnicu, ali ona ne dolazi u obzir, a...”

„Pa gde onda idemo? Rekli ste da ćemo večerati?”

„Idemo na bulgur”, pretekne je konačno Jarda dole u prizemlju i otvori staklena ulazna vrata. Napolju ih oboje zapahne hladni večernji vazduh i jak smrad dima. Preko dana je bilo toplo, ali nakon zalaska sunca, kada svaki drugi građanin počne da loži, prolećnom raspoloženju dođe kraj.

„Bulgur?”, začudi se doktorka i blago se skupi.

„Imamo ovde poznati noćni bife, a bulgur je tamo baš hit. Prave ga na sto načina, ali definitivno je najbolji sa prazilukom. Ne zatvaraju do jutra, tako da imamo dosta vremena.”

„Bulgur mi ne smeta”, slegne nesigurno rame-nima Ratka i letimice dodirne svoj broš. Čuveni bife

nije daleko, prema tome za deset minuta prolećni sako doktorke Borski upiće jak miris prženog luka i praziluka s karijem. To se već neće moći sprati, tako da će uspomene na prvu šetnju po Rečovicama noću ostati zauvek sačuvane u ormanu.

„Ko je bila ta devojka kod prozora?“, zakači se za Jardu pitanjem doktorke Borski na putu kući. Izvrsno je raspoložena. Mladić kog zna jedva četiri sata sipao joj je posebno alkoholno piće ljubičaste boje i njoj to uopšte nije smetalo. U kombinaciji sa bulgurom imalo je čudan ukus, gotovo mučan, a opet nekako zarazan. Sada se Ratka oseća razigrano i razuzdano i zbog toga je srećna. Upravo zbog ovakvog prazničnog raspoloženja danas je prešla stotinu kilometara.

„Koja devojka...?“

„Koja devojka...?“, imitira za njim doktorka njegovu začuđenu intonaciju. „Devojka sa velikim grudima što vas je sve vreme gledala!“

„Pavlina sa živinarske farme“, začu se kratko. Zatim tišina. Ništa više. Samo uobičajeni koraci koji se međusobno poravnavaju, pa prelaze u isti ritam i nastavljaju dalje, ali ne kući, već ka ponoćnom trgu.

„Stalno nas je gledala. Svidate joj se.“

„Ne sviđam joj se.“

„Ubijala me je pogledom. Najradije bi pored vas sedela sama.“

„Pavlina ne želi da sedi pored mene, treba da joj se namesti kotao i nikoga nema da joj pomogne. Pisala mi je danas za to desetak puta.“

„Ona vam piše? A nije nam se ni javila?“

„Više se ne pozdravljamo. A meni ne pada na pamet da nameštam kotao krajem aprila.”

„Zašto ne?”

„Dobro...”, Jarđa uspori. „Pretpošle godine sam se viđao sa Pavlinom, ali me je prevarila s policajcem, a onda me i izbola nožem.”

„Izbola nožem? Gde?”, doktorin pritisak se pojača.

Jarđa se zaustavi i ovlaš se osmehne. Zatim pod džemperom zadigne majicu i pokaže ožiljak na stomaku. U mraku se ništa ne može videti, pa se oboje prebacuju do najbliže ulične lampe, gde se jasno vidi istina duga skoro tri centimetra. Srećom, nije duboka rana, više površinska. Puko upozorenje, nikakav pokušaj ubistva.

„Zašto je to uradila?”, doktorica ne može da veruje. Iz svog iskustva zna nekoliko sličnih slučajeva, ali njihovi akteri zasigurno ne sede bez terapije u bifeu kod prozora.

„Zato što je glupa i ne znam kako da je se otarasim”, izgovori Jarđa iznenađujuće glasno.

„Pssst...”, prislanja doktorica prst na usta. „Ne mora da nas čuje ceo grad.”

„To zaista ne mora. Učite brzo”, pruži joj Jarđa sad za promenu rame i oboje nastavljaju dalje.

„Ona se nedavno s Davidom, tim policajcem, razišla i sad ganja bivše poznanike. Ali sa mnom sreće nema, ja želim Hanu!”

Konačno je izgovorio. Ime koje su celo veče oboje izbegavali čulo se naglas. Sad među njima leži poput nesvarene hrane. Doktorica zadrhti. Jarđa to primeti i ponudi joj jaknu. Ona je uzima.

Ali ne drhti zbog hladnoće. Praznično raspoloženje je nestalo.

„Hoćete o Hani da pričamo već danas?”

„Ne.”

Doktorica klimne glavom. Ni njoj se sad ne priča. U vozu je još bila željna da upije aktuelne informacije pre ponoći, ali sad to ne želi. Puna je bulgura, a neobrijani Jarda odjednom nije svoj. Obišli su zajedno noćni trg i nekoliko pustih, tihih ulica, ali ne zađoše dole ka reci, gde ne radi nijedna od lampi, kako su prvobitno imali u planu. Za petnaest minuta su stigli kući, na drugom kraju grada, naizmenično se smenjuju u malom kupatilu, a zatim svako završava dan u svom krevetu, s glavom zapletenom u gomilu pripremljenih rečenica za razgovor narednog dana. Počeće da ih raspliću čim svane.

2. Hedvika dobija još jedno pismo

Na adresu pilane u Rečovicama, tokom njenog postojanja, stiglo je bezbroj anonimnih pisama, ali Hedvika Vavra njihov sadržaj nikad nije primala k srcu. Meštani o svemu imaju mišljenje, a nepotpisane poruke i mudri saveti kruže od ulice do ulice gotovo kao đubretarski kamion koji kuće redovno oslobađa svega nepotrebnog. Nepoznatom pošiljaocu često bude dovoljno da napiše jednu-dve rečenice i sebi postaje junak. Jasno je izneo mišljenje, prema tome problem (često samo njegov lični) biva rešen. Bez svađa i neprijatnih pogleda. Danas je u sanduče Vavrovih ponovo stigla koverta bez

potpisa, ukupno treća u poslednjih mesec dana. Hedvika se upravo vratila s posla i zajedno sa reklamnim lecima na sto spustila i pismo. Potom je otišla da se presvuče u odeću za po kući.

Većinu prethodnih anonimnih pisama pisali su amateri, ekološki aktivisti i nije bilo neophodno posvećivati im više pažnje. Seča drva, a potom i njihova obrada, bila je i biće deo ljudske kulture i zbog toga nema potrebe zvati policiju. Za kraće poruke na izgužvanim komadićima papira obično su kriva deca. Odaje ih njihov rukopis, ali i pokušaj upotrebe vulgarnih izraza u pisanoj formi. Posle slova Č piše se meko *i*,^{*} smeje se naglas Hedvika kad je raspoložena da rešava šifre u škrabotinama. Međutim, poslednja prepiska, za koju nije bila potrebna usluga lokalnog poštara, primorava suvlasnicu pilane da postane pažljivija.

Prvo *drugačije* pismo stiglo je pretprošlog petka i nije se ticalo nikakvih krivo narezanih dasaka niti bilo čega sličnog što bi bilo vezano za posao. *Dobro čuvaj ono što ti je najmilije*. Odštampano na štampaču, zalepljeno u čistoj koverti i ostavljeno u poštanskom sandučetu, ali ne u pilani, već na adresi njenog stalnog boravka. Drugim rečima, neki stranac je došao pravo do njenog doma i sopstvenim rukama u sanduče ubacio pažljivo pripremljenu pretnju. Hedvika Vavra se uznemiri. Neprijatan osećaj. Neko poremećen potajno obilazi njihovu kuću. Možda i sada stoji blizu, naslonjen o drvo i posmatra na kojim se prozorima vidi svetlo. Ako

* U češkom jeziku postoje meko *i* (*i*) i tvrdo *i* (*y*), kod kojih se razlika jasno vidi u pravopisu, dok u izgovoru razlika ne postoji, oba se izgovaraju kao srpsko slovo *i*.

je to neko od lokalnih meštana, zna da u ogromnoj kući, koju je odbila da napusti tokom brakorazvodne parnice, Hedvika živi sama. Trebalo bi da nabavi psa. Ne voli ni životinje, a ni uređivanje svoje bašte, ali možda je vreme da razmisli o promeni. Kažu da psi umeju da razbiju usamljenost na sitne komade, a pritom čuvaju i kuću i baštu. Rekla joj je to baba koja je donedavno šetala prazna dečja kolica po gradu. Pre nekoliko dana kolica su nestala, a za tom ludom osobom obmotanom drečavim konopcem sada šeta pas. *Dobro čuvaj ono što ti je najmilije.* Da nije to možda ona napisala? Psihijatrijski slučaj, majka lokalne apotekarke? Ne, ona ne bi umela da odštampa pismo, ne može biti ona. Ali svakodnevno tuda tumara, bilo sa kolicima ili psom, mogla je nešto da zapazi. Ujutru je sandučće bilo prazno, Hedvika ga proverava svaki put pre nego što ode u pilanu. Anonimna pisma ovde stižu tokom dana, pa je počinitelja neko mogao i da vidi.

Druga poruka zvučala je kao zagonetka i baš je ona primorala Hedviku da se na kraju dobro zamisli. Reči su bile jednostavne i nimalo loše, ali delovale su kao šamar. Šta se to ovde dešava? Zašto ovakve budalaštine stižu u pilanu, tamo su se uvek isporučivale reklamacije i tužbe mušterija. *Kuću kod reke posećuje nezvani gost.* Ko joj to piše, šta ona ima s tim? U stvari, bilo je jasno. Sve vreme se ovo tiče njenog sina. Onog što joj je preostao. *Dobro čuvaj ono što ti je najmilije.* Samo što ona o Jari sve zna. Ako Hedvika nešto radi dobro, onda je to vođenje računa o sinu. Naravno, nije joj promaklo kako i gde u poslednje vreme provodi slobodni

čas. Cele jeseni je radio na trošnoj vili pored reke kod Strnadovica. Čak je i za Božić ostao tamo. Hedvika mu je za to vratila scenom koju niko od njih neće zaboraviti. Na njenu sreću, situacija sa Jarinim novim poznanstvom rešila se sama od sebe. Štaviše, nepune dve nedelje dolazila im je u kancelariju u pilani nova asistentkinja i odmah je otišla. Pobegla je i od posla i od mladog Vavre. Kada čovek zaista želi s nekim da započne ljubavni odnos, mora računati i na njegovu porodicu. A Jarđa je isti Hedvika. To nijedna ne može da podnese. U tome nije uspela ni Pavlina, koja se svakog meseca pretvarala da je trudna. Glupačica neverna.

Hedvika uključi televizor. Neće gledati ništa konkretno, ali ne podnosi tišinu koja vlada kućom. Ne voli petak jer je tad slobodna, a ona je u kući sama. Ne raduje se vikendu, a često u pilanu odlazi i nedeljom, uglavnom tokom zime, kada rano pada mrak i ne može se izlaziti napolje. U proleće je već druga priča. U bašti se podrezuju stabla, sakuplja ju grane i generalno čisti nakon zime. I glodari se bude i treba ih pratiti. To je ono što Heda voli. Zato i ne primeti treće pismo, spusti ga na sto sa ostalom poštom i obuče topli džemper. Pomisao na najsvežiji ulov jača je i od umora i od gladi.

Hedvika nije srećna zbog onoga što zatiče na mestima gde su tajno postavljene zamke. Ništa se nije uhvatilo. Mamac u četiri najmanje mišolovke ostao je netaknut, a dve zamke srednje veličine, one crne plastične što bi čoveku mogle u sekundi odseći sve prste, bile su zaklopljene, ali bez ulova. To može da napravi i vetar, čitala je negde. Gluposti.

Ovde su sve raširene zamke u zavetrini, obezbeđene sanducima i ciglom, da niko osim miševa ne bi mogao da im priđe. Kada je Hedvika počinjala sa postavljanjem zamki, pravila je greške. Priklešten prst, smrad praćen otpadanjem nokta, to je ipak bila samo njena stvar. Međutim, postala je svesna da mora biti uviđajna i prema okolini kada je u zamci srednje veličine pronašla ugušenu mačku. Trebalo joj je malo vremena da shvati u šta gleda. Bilo je to još uvek mače, komšijska deca su ga imala tek nekoliko dana. Lutalo je. Nije trebalo da luta. Srećom, niko nije saznao šta se desilo, Heda je brzo počistila. Pažljivo je podigla teško gvožđe i žilavo telašce ubacila u plastičnu kesu. Kesu koja je završila u kontejneru zajedno sa gomilom lišća koje je u tom trenutku trebalo odmah pograbuljati i baciti. Od tada, gospođa Vavra posvećuje pažnju svojim hobijima. Ne želi nikog da muči, samo uživa da proverava da li su se pojavile štetočine. Svoje zamke sada dobro skriva od domaćih životinja i od pogleda ljudi koji bi je zadirkivali

Na primer, Ehlerovi, mlade komšije iza ograde, previše su aktivni. Oni ne spadaju u ljude koji šalju nepotpisana pisma. Dođu pravo na vrata da pozvone ili dugo pričaju u dvorištu, a to se Hedi ne dopada uvek. Ona iza kuće odlazi da puši i za to vreme želi da bude sama. Ne zna da brblja uprazno. A kad već dođe u sličnu situaciju i razgovara sa komšijama, stalno joj u reč upadaju tri kreštava deteta. Roditelji ih ne opominju, a ona onda ponavlja jednu rečenicu tri puta. Najbolje je kada napolju nisu u isto vreme. Deca Ehlerovih su u dvorištu

kada Hedvika radi, pa ona uveče može na miru da zapali. Tokom zime komunikacija među komšijama bila je minimalna, svodila se pre svega na međusobno prebacivanje gumenih lopti iz jedne bašte u drugu. Mangupčići ih prebace u dvorište Vavrovih, a Hedvika im ih s vremena na vreme vrati nazad. I danas su na njenom travnjaku dve lopte. Podiže ih i prebacuje iza ograde. Ionako će se ujutru oko njih potući. Prema poslednjim glasinama od momaka iz pilane, Ehlerova je ponovo trudna. Četvrto dete na putu, to je već pristojna sramota. Hedvika sama ne prati da li se mladoj komšinici uzdiže majica ili ne, više je zanima da li i dalje baca ostatke hrane na gomilu kod zida. Ehlerovi to nazivaju kompostom, ali to je samo špajz za glodare, koji se veoma brzo razmnožavaju. Prave štetu, prenose bolesti i treba ih pohvatati. Sve do jednog.

Svoju najveću zamku kupila je Hedvika u inostranstvu. Bila je to njena prva porudžbina na internetu koja je doputovala iz Kine i sadržala je dva komada vrsnog mehanizma za lovljenje. Mogao bi uhvatiti i psa. Ali samo uhvatiti, ne i ubiti. Sada je neupadljivi kavez u prirodnim bojama smešten kod ogromne gomile dasaka koje je u dvorištu ostavio Jarda. Većina tih dasaka je trula, ali vlasnica kuće tu sinovljevu naviku toleriše. Svaki centimetar travnjaka ovde je sređen, ali šta se dešava u rupama ispod starih dasaka – ostaje misterija. Prošlog leta je u kavez namamila krticu i nekoliko puta ježa, ali ove godine možda to bude nešto sasvim drugo. Uhvaćene životinje brzo pusti na slobodu, ne želi nikoga da muči. Uživa u osećaju iščekivanja šta bi

to ovog puta moglo da bude osim miševa i pacova. Šta li sve svojom voljom samo ulazi u kavez, a čemu će ona otvoriti vrata kad odluči i odrediti trenutak oslobođenja? Neponovljivi i na poseban način ispunjujući osećaj. Ipak, nije u pitanju ovo veče, sezona tek počinje.

Hedvika obilazi baštu i nakratko zastaje ispod podrezane jabuke. Udiše svež vazduh, u kojem se oseti proleće. Zapalila je cigaretu da bi ulepšala atmosferu večeri. Odnekud iza ograde do nje dopire prigušeni vrisak. I kroz zatvorene prozore može se čuti da se deca Ehlerovih spremaju za tuširanje. Svakodnevni večernji ritual prema kome je mogla da podešava vreme. Na redovnost radnje mlada komšinica obraća pažnju. I Heda je bila takva. Stroga i dosledna. Zbog čega je to tako, to je već druga priča. Ko zna kakva će ispasti ova deca. Ona to može samo tiho da prati sa strane. Sad ipak odlazi u kuću, večera, pa će na internetu gledati svakakve oglase za pse. Na kraju od toga odustaje i naručuje nekoliko pakovanja klasičnih drvenih mišolovki. Uzeće ih preko firme, a i dostavu će takođe staviti na adresu firme. Na proleće treba zameniti zastarele mehanizme, a tome se Hedvika posebno raduje.

3. Kada ispunjena punoglavcima

Svaki put kada otvori orman, vidi je kako sedi unutra. Cimne se, ali je ipak posmatra, pažljivo, da je ne uplaši. Sklupčanu prošlost. Zbog nje se Hana Strnadova trese od zime. Razgrne odeću okačenu na drvene ofingere i začu glas devojčice koja peva.

Obična narodna pesma naučena napamet u školi. *Teče voda između kuća, teče voda sa planina.* Kako je mogla da je zaboravi? Sad joj se to vratilo, devojčica korača bosa, a Hanki se niz obraz sjuriše suze radosnice. Kod kuće je. Kroz memljive kapute u prastarom ormanu izbija svetlost neobično toplog maja. Nežno, tužno *nekada*. Bašta je puna vreve, svi imaju mnogo posla. Trava ispod jabuke je nepokošena i gusta i ova mala devojčica ima zadatak da je načupa i odnese u dvorište zečevima. Ipak, pletena korpa je daleko od pune, naprotiv, stoji prevrnuta na gomili kamenja. Devojčicina pažnja je skrenuta u potpuno drugom pravcu. Limena kada za kišnicu je ove godine puna žabljih jaja, a ona ovde svakodnevno dolazi da ih gleda. Zaklanja sunce rukama da ne bi mnogo sijalo, a ipak se boji da ne napravi preveliku senku. Na kraju krajeva, nema razloga da brine, krajevi algi zatitraju, piktijasti omotači popucaju i larvice zatalasaju vodu. Devojčica ne diše. Naginje se nad površinom vode i pokušava da prebroji punoglavce. Kikice na glavi, natopljene vodom, postaju joj teške. Divan osećaj. Posle dugog čekanja počinje da se budi taj čarobni, minijaturni svet vodozemaca. Fascinirana strukturom vode ispunjene punoglavcima, devojčica baci letnju maramu u visoku travu i celim telom pažljivo uroni u limenu kadu. Niz kožu ka površini klize poslednji balončići vazduha, pore se šire i oslobađaju nevidljivu radost kao morska sipa mastilo. U blizini nema nikog, odrasli nemaju vremena da provere kutak ispod stare jabuke.

Hanjička je u drugom svetu, voda puna životinja joj je do grla, a oči su joj širom otvorene. Diše

polako i osmehuje se. Širi prste na rukama i pruža punoglavcima svoje dlanove. Oni tapkaju nežno po koži deteta, koja im je sada dostupna. Osluškuju jedni druge. Devojčica zadrži dah, a zatim pažljivo potopi glavu. U vodi polako otvara oči. Vidi ih. Lepršaju, kreću se kroz ceo prostor, ali ona ipak mora nakratko da izroni i udahne. Uzima ih u dlanove i stavlja na stomak. Beže od nje, igraju se, ali ona taj podvodni kaos zgrće rukama ka sebi, potrebno joj je da bude pokrivena šuštanjem sitnih, glatkih tela koja su prestala da se plaše. Punoglavci sada obavijaju njeno telo, savršeno klize kroz vodeno okruženje, a ona ih želi još više. Na još jedan način. Potrebno joj je da bude deo jata. Čezne da razume njihov jezik i da zna njihove potrebe. Da bude njihov pokret. Da uspe da izgubi rep i odskoči! Na momenat prestane da diše. Mali punoglavci ne oklevaju dugo i uplivavaju u toplu pećinu do koje ne dopire mnogo svetlosti. U sledećem trenutku isplivavaju napolje, smenjuju se da bi unutrašnjost dečjih usta videli svi. Dražesni su. Devojčica uze gomilu u usta i zaklopi ih. Opipava ih jezikom, zatim pušta napolje, a onda ponovo uzima. Glatki su i golicaju joj gornje nepce. Ali i to joj je malo. Kao da još uvek nisu njeni. Zato sada uzima samo dva komada, da ih odmah proguta. Uдах. Izдах. U sledećem trenutku se uplaši, zakašlje i povrati buduće žabe napolje. Iznenađena, drži se ivice kade i pokušava da primiri svoje disanje. Bili su unutra... A sada ponovo plivaju ovde. Mogu li da joj čitaju misli? Ona njima ne. Ne potpuno. Želi da ih zagriže i isisa, zahvati samu srž, želi savršeno da ih upije, ali nešto joj govori da joj ni to neće biti dovoljno. *Zašto*, udari

rukama o vodu. Zašto ne može da dođe do onog što želi! Gotovo je na granici, ali *nešto* joj, a ona ne zna šta, ne uspeva. Ščepa u ruku druge punoglavce i čvrsto sklopi prste. Gnječi ih, ali ona zna da su joj ruke prazne. Ne pripada njima, koji imaju sposobnost da izgube rep! Sve i da u toj kadi ostane da leži do jutra, nikad neće biti tako savršeno glatka.

Mala Hana uzima još jedan zalogaj. Želi da pokuša opet. Otvara vodi prolaz do svoje unutrašnjosti i tečnost koristi priliku. Životinjice ovog puta bez problema idu tamo i nazad. Između gutljaja, devojčica duboko uzdiše i pokušava da zaustavi kašalj da ne bi uplašila punoglavce. Zatim se kroz baštu prolomi uplašeno *Hana!* I ona se izdigne u sedeći položaj. Da je njena majka došla trenutak kasnije, stigao bi da ispliva i onaj poslednji. Šta radiš tu? Izlazi napolje! Videla ju je. Da li je videla *to*? Naljutiće se. Neće je shvatiti. Nikada. A i ne može. Otera devojčicu kući, ona više po hranu za zečeve neće ići. Uveče kasnije istrči mama napolje i plačući kroz mračnu baštu odlazi do kade. Na dnu napipava čep i trgne ga. Protok vode je spor, blato gotovo da je zapušilo odvod. Zato kapljice teku brže, nadovezuju se jedna na drugu i ocrtavaju bore po uzavrelom licu. Šta će biti kad Hana sazna? I sa sledećom kišom ode? Tog leta majka je obećala sebi da će biti stroža. Vodiće o ćerki računa. Čak i ako bude morala da je tuče ili zaključava, mala je jedino što joj je od njega ostalo. Svom snagom se nasloni na kadu i zaljulja tu žablju posudu sa preostalom vodom. *Ima njegovе oči.* Ali nikoga ni za šta ne pita. Pet godina je sama i uspevala je u tome. I sada ima da uspe. Obori kadu na

stranu i povuče se nazad, ne želi da joj noge budu mokre. *Nikada* više ne želi da joj noge budu mokre. I ona je volela punoglavce kada je bila mala. I njihova glatka, klizava mala tela. Ali ljigava stvorenja ne smemo pustiti blizu tela. *To su izdajice!*

Hanjička ispija treću čašu vode za noć, ali i dalje je guši u grlu. Možda progutani punoglavac tuda želi napolje. Ostali se koprcaju na suvom u slegnutoj travi. Do jutra ih tamo više neće biti, a kada će ostati okrenuta naopačke. Limena kada s vremenom će potpuno nestati... Kao detinjstvo na obali reke. Koje kasnije ispliva iz ormana kao san, skriven iza okačenih kaputa. Devojčica bez cipela seda na ivicu ormana i pevuši, svaki put kada odrasla Hana Strnadova zadrhti od zime i odluči da se obuče. Dugo joj je ta pesma u glavi. Vrti se napred-nazad i guši je kao nezgodno progutani zalogaj. Koliko dugo je to u njoj živo? Seća li se perioda kada je to nije pritiskalo u grudima? Taj osećaj nije mogla odagnati ispijanjem vode. Hana zalupi vrata ormana i promrzlim dlanovima se uhvati za stegnuto grlo. Mora da izađe napolje. Makar u dvorište ili baštu, pod staru jabuku. Proći hodnikom pored ogledala i razvaliti vrata koja su mraz i vlažnost tokom zime čvrsto zapečatili. *Teče voda između kuća, teče voda sa planina.*

4. Na pijaci

U subotu ujutru Jarda ne može više da spava, a ni doktorka Borski se u svojoj sobi ne zadržava dugo nakon buđenja. Sastaju se u kuhinji, gde već vri voda za kafu.